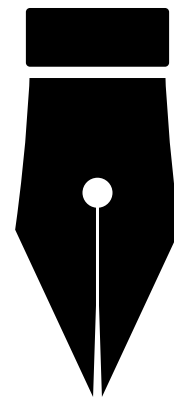


# Język wojny – wojna w języku

O manipulacji, dezinformacji i oswajaniu rzeczywistości

Mateusz Adamczyk

# OKREŚLENIA DOTYCZĄCE WOJNY



# Funkcja kreacyjna (propaganda)

**specjalna operacja wojskowa**

**obrona ludności regionu**

**demilitaryzacja**

**denazyfikacja**

Ważną cechą propagandy jest tzw. język odwróconych wartości. Za pomocą konstrukcji omownych „łagodzi się” prawdziwy obraz sytuacji oraz sugeruje, że rzeczywistość wygląda zupełnie inaczej.

## Funkcja opisująca (adekwatność)

**atak** Rosji na Ukrainę

**napaść** Rosji na Ukrainę

**agresja** Rosji

**wojna** Rosji przeciw  
Ukrainie

**konflikt** (zbrojny)

**kryzys** ukraiński

**wojna** rosyjsko-ukraińska

**wojna** ukraińsko-rosyjska

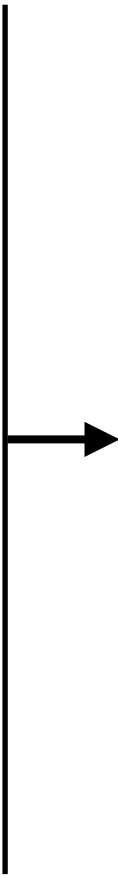
# Funkcja terapeutyczna

**konflikt (zbrojny)**

**kryzys ukraiński**

**wojna rosyjsko-ukraińska**

**wojna ukraińsko-rosyjska**



Tego typu określenia łagodzą grozę.  
To, co się dzieje staje się odległe,  
m.in. przez ukrywanie imienia agresora.  
Sformułowania tego typu mogą sprzyjać  
celom propagandowym.

## Funkcja terapeutyczna

Tworzenie dystansu może odbywać się także za pomocą zabiegu  
**dehumanizacji**, np.

- likwidacja generała
- unicestwienie siły żywej przeciwnika

Taki zabieg również może służyć także celom propagandowym - dehumanizacja prowadzi do społecznego braku wrażliwości na cierpienie drugiego człowieka.

## Funkcja terapeutyczna

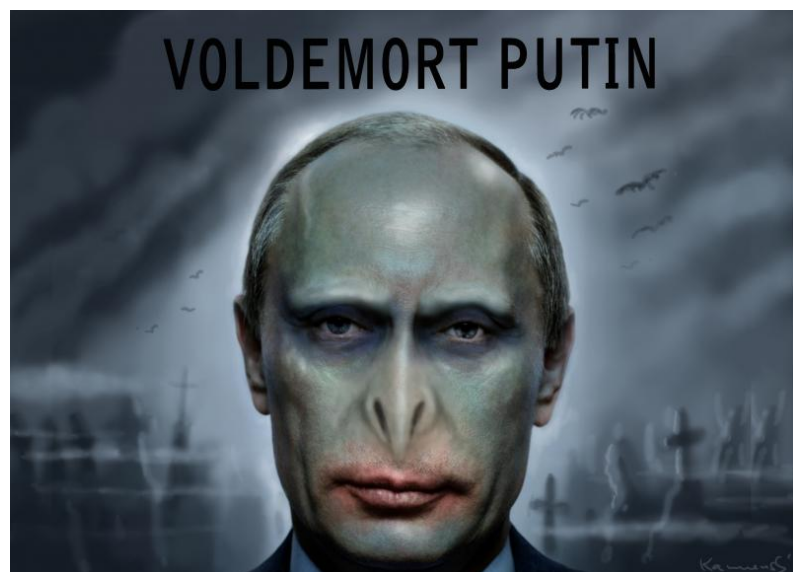
Funkcji terapeutycznej często towarzyszy wykorzystanie  
**humoru.**

Tego typu konstrukcje pojawiają się także w języku ukraińskim, np.

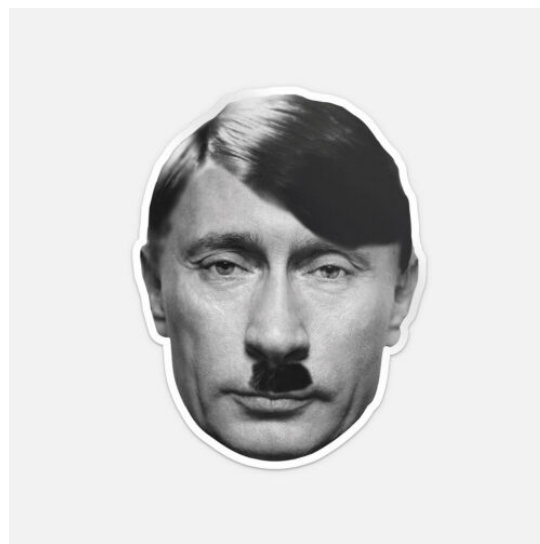
- **czornobaić** — powtarzać coś głupiego
- **szojgować** — prezentować nieuzasadniony optymizm
- **zatrzydni** — nierealne plany
- **makronić** — okazywać (najczęściej przesadnie) zmartwienie, ale nic nie robić, by rozwiązać problem
- **raszizm** — rosyjski faszyzm

# Funkcja terapeutyczna

Funkcji terapeutycznej często towarzyszy wykorzystanie  
**humoru.**



**Putout**



**Putler**

Język wojny w Ukrainie staje się językiem II wojny światowej „przefiltrowanym” przez kulturę popularną – wraz z jej romantyzującym kodem.

## Funkcja terapeutyczna

Funkcji terapeutycznej może towarzyszyć także wykorzystanie  
**normy językowej**, np.  
zapisywanie nazw własnych dotyczących Rosji (nazwy państwa,  
narodowości oraz rosyjskich nazwisk) małą literą.

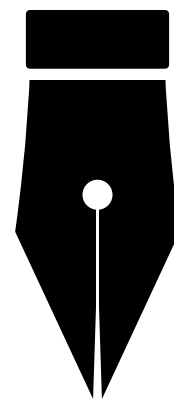
# Funkcja terapeutyczna

Mechanizm wyparcia wszystkiego, co związane z Rosją, widoczny był także w przypadku próby zmiany nazwy dania *pierogi ruskie* na **pierogi ukraińskie**.

## Funkcja terapeutyczna

Oznaką solidarności z narodem ukraińskim jest także zdecydowanie częstsze korzystanie z konstrukcji **w Ukrainie** (*do Ukrainy*) zamiast *na Ukrainie*.

# JAK BRONIĆ SIĘ PRZED MANIPULACJĄ?



## Funkcja terapeutyczna

# Uważaj na metafory

Nasze umysły cenią metafory. Są one nie tylko sposobem mówienia, ale też myślenia o świecie. Służą rozumieniu, a przez to oswajaniu rzeczywistości.

Obraz świata przedstawiany przez metafory jest jednak zawsze uproszczony.

**Przykład:** *fala uchodźców*

Choć metafory wodne używane są także do opisu innych grup ludzi (np. *fala turystów*), to w przypadku mniejszości narażonych na dyskryminację tego typu zabiegi językowe mogą odsyłać do skojarzeń z ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi, a więc zagrożeniem.

## Funkcja terapeutyczna

# Memy i zabawne treści

Nasze uwaga skupia się na rozrywce, a wtedy łatwiej o rezygnację z krytycznego myślenia.

**Humorystyczny ton usypia naszą czujność.**

Coraz częściej memy nie są przekazem samym w sobie. Towarzyszą innym treściom, np. artykułom, które sięją dezinformację. Zadaniem memów jest „uchylenie drzwi” do naszego umysłu.

## Funkcja terapeutyczna

# Uważaj na zdjęcia i filmy

Nie bez przyczyny zobaczenie czegoś „na własne oczy” stanowi dla nas ostateczny dowód wiarygodności jakiegoś zjawiska. Za pomocą wzroku zdobywamy większość informacji na temat otaczającego nas świata.

**Dla naszego umysłu zobaczyć = uwierzyć.**

Dlatego należy weryfikować pochodzenie oraz prawdziwość zdjęć i filmów.

## Funkcja terapeutyczna

# Uważaj na historie z życia wzięte

Badania dotyczące szczepień pokazały, że w tej kwestii bardziej ufamy rodzinie i przyjaciołom niż specjalistom.

Wszelkie opowieści o znajomych z Ukrainy czy koleżance na granicy, „która słyszała, że...” często stanowią „ładne” opakowanie dla nieprawdziwych informacji.

## Funkcja terapeutyczna

# Uważaj na emocjonalny przekaz

Choć w sytuacji wojny trudno o zachowanie spokoju, to kierowanie się emocjami wzmacnia poczucie zagrożenia.

W obliczu niepokoju umysł szuka prostych rozwiązań dla skomplikowanych spraw.

## Funkcja terapeutyczna

# Uważaj na pozorny obiektywizm

Dezinformacja często stwarza pozory solidnego umocowania w faktach.

Wyrażenia takie jak „profesor XYZ stwierdza...”, „najnowsze badania pokazują, że...” często mają uwiarygodnić fałszywe informacje.

# PODSUMOWANIE

